

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Кафедра хореографії

Презентація до практичної роботи з
Кваліфікаційного комплексного іспиту зі
спеціальності

Виконала здобувач вищої освіти
Спеціальності 024 Хореографі
4 курсу, денної форми навчання Групи
БХР 31-20 Салій Діана Ярославівна

Сценарно-композиційний план
Хореографічної композиції

«Кохання Олекси Довбуша»



Обґрунтування вибору теми:

Для мене ця тема є цікавою і значущою через його внесок у історію України. Довбуш був відомий як визначний козацький ватажок і герой боротьби проти феодалної експлуатації. Він втілює в собі ідеали вільної України та боротьби за справедливість, що робить його цікавим об'єктом для дослідження та вивчення. Також захоплює уяву через свою романтичну складову та її трагічність. Розгляд цієї теми дозволяє краще зрозуміти внутрішній конфлікт героя між особистим щастям та обов'язком перед народом.



Історична довідка

Історичні джерела по вивченню опришківського руху та постаті Олекси Довбуша можна визначити за певною своєрідністю, яка полягає в тому, що принаймні до середини XIX ст. про опришківський рух можна було дізнатися із народної творчості. Саме фольклорні джерела давали певний матеріал про опришків, характеризуючи окремих ватажків цього руху, а саме таких як Олекса Довбуш, Іван Бойчук, Василь Баюрак, Мирон Штала та інші. Легенди та перекази, як своєрідні жанри народної прози, тривалий час представляли собою джерелознавчу базу, щодо вивчення опришківського руху.

Відомий академік В. Грабовецький вказує, що О. Довбуш народився 1700 року в селі Печеніжин Коломийського району (сьогодні селище міського типу Івано-Франківської області). Його батько був звичайним комірником та жив і працював в господаря Гаврила Твердюка. Олекса й Іван Довбуші (брат) пасли на полонинах батькові вівці разом з вівцями селян Марківки. Вівчарство було основним і єдиним господарством, яке було в сім'ї. Малий Олекса з дитинства бачив несправедливість та пихатість свого господаря. Не витримавши сваволі пана, Олекса зі своїм братом Іваном вступає до загону опришків. Олекса Довбуш був сміливим, завзятим юнаком з організаторськими здібностями. Завдяки цим якостям він стає лідером опришківського руху.

Перша згадка про героїчну боротьбу Олекси Довбуша датується 1738 роком. Опришківський загін Довбуша налічував біля 50 чоловік, які діяли на території Прикарпаття, Закарпаття та Буковини. Вони здійснювали набіги на панські маєтки, садиби лихварів, торговців, заможних селян. Захоплене майно віддавали бідним селянам, серед яких вони мали велику підтримку. Карпатські селяни надавали опришкам притулок, лікували їх, виготовляли для них зброю. Опорним пунктом загону Довбуша була Чорногора у Карпатах. Успішні виступи опришків Довбуша у 1738 – 1745 роках вплинули на розвиток анти поміщицької боротьби селян на Прикарпатті. Гуцульщина охоплює південні гірські райони Івано-Франківської області (Верховинський район, південну частину Косівського, Надвірнянського і Коломийського районів). Цим краєм починають цікавитися дослідники ще наприкінці XVIII – початку XIX ст.

Довбуш помер 24 серпня 1745р. Тіло Довбуша шляхта возила по селах, щоб переконати народ у тому, що він загинув, а потім виставила у Коломийській ратуші. Пізніше його тіло порубали на дванадцять частин і розвішали на полях в одинадцяти селах і містах Покуття.

Власниця маєтків Покуття княжна Теофілія Яблоновська, за порадою гетьмана Потоцького, нагородила «вбивцю Довбуша» привілеєм, звільнила його від феодальних повинностей.

Постать Олекси Довбуша знаходить своє відображення в творах І. Франка, особливе місце в біографії якого займає період громадсько-політичної та творчої діяльності на Івано-Франківщині.

Творчість Івана Яковича Франка на сьогоднішній день вивчається істориками, письменниками, культурологами, фольклористами. Його твори з «оптимістичною вірою ідеаліста в кращі людські риси» [19,ст.416] допомагають зрозуміти ідеологію 80-90 років минулого століття, за який боровся український народ, який прагнув до національної й соціальної перебудови суспільства. Філософські ідеї суспільства «вимагали посилення соціальної проблематики в житті, спостерігаючи злиденне життя міста й села» [19,с.416]. В цей період письменники звернулись до нового напрямку – реалізму. Саме Іван Якович Франко особливого значення надавав створенню читалень у містах і селах, видання популярних книжок для народу, подолання неосвіченості, що вела до зuboжіння та культурного занепаду нації. У статті «Чого хоче галицька робітнича громада?» він писав : «Такі читальні, коли б вони були в кожному селі і велися розумно та щиро, могли би робочих людей далеко більше освітити і навчити, ніж теперішні аби і які високі школи».

На теренах Прикарпаття він збирав фольклорний матеріал. Його цікавили легенди, бойківські говірки, весільні «латканки». Саме з Прикарпаття розпочалась громадсько-політична та творча діяльність майбутнього поета.

Тут появилася його перша повість «Петрії і Довбушуки», цикл віршів «Бубнище», яких Франко написав на основі легенд про Олексу Довбуша. Це були студентські дослідження Івана Франка, які він відтворив пізніше у своїх працях.

Перша мандрівка Івана Франка на Прикарпаття розпочалася в 1874 році після закінчення сьомого класу Дрогобицької гімназії. На літніх канікулах він вирішив здійснити мандрівку селами Долинського району. Першою місцевістю було село Бубнище. Це село відоме своїми скелями (в народі їх називають «коминами»). Першу скелю називають «Одинцем», другу «Печерою Олекса Довбуша». Про ці таємничі скелі, з видовбаними в них печерах, народ створив різні легенди та перекази. Почувши ці легенди від старожилів села, Іван, вже тоді, зацікавився цією місцевістю. Світоглядні бачення Франка формувались спочатку на міфології. Подорожуючи селами Долинського району, він бачив нужденне життя людей та несправедливість з боку правлячих установ. Вже в той час він мав хороші навички до письменництва та пише поезії «Бубнище», «Сон на скалі». Поступово міфи перетворюються на реальні події з життя простих людей.

Повість «Петрії та Довбушуки» написана Іваном Франком у 1875 році та була надрукована у Львові в журналі «Друг». Сюжет цієї повісті взятий на основі легенди про Олексу Довбуша та опришківський рух, який був в той час на теренах Прикарпаття. Опришківські повстання беруть свій початок саме на теренах сіл Долинського району Івано-Франківської області. «Петрії та Довбушуки» – це «фотографічне сприйняття дійсності з оптимістичною вірою ідеаліста в кращі людські риси» [19, ст.416]. Ця повість друкувалась під псевдонімом «Джеджалик», тому що на той час Франко вважав себе недостатньо зрілим письменником. Повість «Петрії та Довбушуки» складається з трьох частин. Пізніше у 1912 році Іван Франко переробляє повість «Петрії та Довбушуки», де деякі події трохи змінені. Основою залишається нескорений дух молодого Олекса Довбуша. Франко часто говорить про Довбуша, «колись капітана опришків, якого, за словами самого Олекси біль і ненависть направили" на шлях опришківства». Через злидні та несправедливість бунтує сільське населення. Поет описує характер кожного з головних персонажів повісті. Довбуш змальований у реалістичному і романтичному плані, показаний чесною людиною. Його основною діяльністю була революційна боротьба. Іван Франко використовує зібрані джерела народної творчості і дійшов висновку, що глибоке вивчення народних пісень і переказів про опришків є основним фундаментом його поезій, переконала його в історичній достовірності опришківського фольклору,

тому опришківська тематика посідала чільне місце в публіцистиці і

Довбуш змальований у реалістичному і романтичному плані, показаний чесною людиною. Його основною діяльністю була революційна боротьба. Іван Франко використовує зібрані джерела народної творчості і дійшов висновку, що глибоке вивчення народних пісень і переказів про опришків є основним фундаментом його поезій, переконала його в історичній достовірності опришківського фольклору, тому опришківська тематика посідала чільне місце в публіцистичній і особливо художній творчості Франка.

Історична заслуга Довбуша полягає в тому, що йому вдалося організувати розорені феодальною системою групи селян, найбільш радикальну частину населення Прикарпаття на партизанську боротьбу проти панів, що набула небезпечного для шляхти характеру в 30 – 50-х роках XVIII ст. О. Довбуш був символом мужності і нескореності. Тому про нього складено безліч переказів, оповідань, легенд і пісень, танців. І. Франко писав про Довбуша: «Хто був недавно князем і владикою тих гір, орлом того воздуха, оленем тих борів, паном тих ланів аж ген по Дністрові води? Довбуш! Перед ким дрожали смілі і сильні, корилися горді? Перед Довбушем! На кого надіялись слабі, бідні і утиснені? На Довбуша! Хто був красою наших гір, начальником наших легенів? Довбуш!»

Великий внесок у творчість Івана Франка внесли зібрані матеріали Прикарпаття. Поет збирав фольклорний матеріал: легенди, приказки, пісні, бойківські говірки. Пізніше він створює відомі шедеври, де описує красу карпатських гір, бойківського краю. У розвитку світогляду Франка відбилися складні суперечності ідейної боротьби, суспільно-політичних течій переломного періоду у розвитку людства. Тому при всій глибині та багатогранності його світогляд не був послідовно завершений. Починаючи з міфології його світогляд послідовно змінюється. Бачення тогочасних подій в суспільстві змінюють світогляд Івана Франка – це впливає на його подальшу творчість.

Однією з відомих пісень на Прикарпатті «Ой попід гай зелененький», яка коротко описує образ ватажка опришків та кохання до Дзвінки. Його мужність та героїчність лякала польську шляху, який сім років разом із опришками тримав в страху панів.

Історичне минуле українського народу завжди цікавило Г. Хоткевича, який часто звертався до цієї теми і намагався популяризувати її у своїх художніх творах і наукових працях.

Історичний, літературний доробок митця є доволі об'ємним і багатогранним. Важливе місце у його духовній спадщині складає опришківська проблематика У 1906 р. Г. Хоткевич емігрував у Західну Україну, а точніше – на Гуцульщину, і саме тут тема опришківництва його зацікавила і стала основою його творів на історичну тематику. Він намагався в них передати прагнення до волі як природного вияву морального буття, відображення культури гуцулів, гірського краєвиду. Г. Хоткевич збирав усну народну творчість, балади, коломийки, легенди та перекази про опришків.

У своєму творі «Довбуш – народний месник» Гнат Хоткевич відображає події XVIII ст. – найвищого піднесення карпатського опришківства, яке залишило слід в історії українського народу, на чолі якого був Олекса Довбуш. Ще на початку твору автор змальовує ватажка, який не може коритися панам «Появився в поводжені Олекси якийсь упір, трудніше він став переносити долегливості панщини, сильніше лаявся й дужче скрипів зубами. Панщина!». Олекса з малку слухав від батька історичні подвиги про опришків, які в той час мали добрі стосунки з євреями, серед яких були Пискливий та Пинта.

Протягом всього твору Гнат Хоткевич показує Олексу Довбуша мужнім, справедливим. Він відмовляється працювати на панів, створює загін із опришків та наводить страху не тільки на Гуцульщину, але й на Бойківщину, Буковину, Покуття. Його кохання до одруженої Дзвінки привело до зради одного з його побратимів – Штефана Дзвінчука. Навіть перед смертю він тримався гордо «Повів очима по громаді – і загорілися ті очі останнім блиском, мов кажучи: «Не боюся я вас, а от ви мене боїтеся»»

Олекса Довбуш був одним із головних героїв українських письменників, але і української діаспори. Так у 1915 році в Нью Йорку виходить збірка оповідань, серед яких «Олекса Довбуш і Карпатські опришки» Осипа Назарука.



Сюжет:

Події відбуваються на полонині, де серед високих гір зібрались опришки на чолі із своїм ватажком Олексою Довбушем. І Олекса зібрав загін. Він випробовував хлопців по-всякому. Наприклад, зрубували дерево і воно падало між двома скалами, і по цьому дереву треба було пройти. Хто не пройшов, той у його загін не проходив. А ще таке випробування було: казали класти руку на пеньок і бартку забивали в пеньок попри самі пальці, так, що іноді відрубували нігті, у кого були довгі. Забрав руку – в загін не приймуть.

Великим коханням Олекси була Марічка, але Після батьки дівчини примусили Марічку вийти заміж за багатого гуцула Дзвінчука. Але Олекса далі до неї ходив, бо в них була дуже сильна любов. Олекса любив Марічку і Марічка любила його.

Довбуш ходив до Марічки тоді, коли Дзвінчук працював у лісі. А в ліс він ходив на тиждень, на два. І пани підкупили Дзвінчука.

Дзвінчук зробив кулю, яка була набита ярою пшеницею. І Довбушів волос був у тій кулі. І перед тою кулею було проведено дванадцять богослужінь.

Дзвінчук сховався на горищі. Прийшов Довбуш, а Марічка його в хату не пускає. Вона знає, що тут є зрада, і не хоче його пустити. А Довбуш був хлопець бравий. Він подумав: «Як це Марічка не пускає мене в хату?» Він виламав двері. Довбуш зайшов, а Дзвінчук у нього стрілив. У пісні як співається?

Як поцілив у праве плече, А з лівого кровця тече.

Дзвінчук підло вбиває Олексу Довбуша, але його побратими відомстили за нього. Марічки плаче та сумує за коханим. Віддані побратими взяли Олексу на бартки та понесли високо в гори.



Ідейно-тематичний аналіз танцю:

Тема:

Опришківський рух.
Кохання Олекси Довбуша.

Ідея:

Зображення визвольного руху
опришків, непокора сталим традиціям
та збереження чистого кохання Олекси
та Марічки.

Жанр – лірико-драматичний
(сюжетний)

Вид – український народно-сценічний

Форма – хореографічна картина



Драматургічна побудова танцю:

Експозиція – вихід ватажка Олекси Довбуша зі своїми побратимами.

Зав'язка – зустріч з Марічкою, яка є його коханою жінкою (дуетний танець).

Розвиток дії – боротьба Довбуша із Дзвінчуком через кохання Марічки (любовний трикутник).

Кульмінація – Дзвінчук підло вбиває Олексу Довбуша, але його побратими відомстили за нього.

Розв'язка – жаль та сум Марічки за коханим Олексою.

Музичний супровід:

Гуцульська рапсодія

Композитор : Майборода Георгій Іларіонович.

Виконавець : Петро Тереплюк.

Сама мелодія була створен для симфонічного оркестру (1949, 2-а ред. 1952) до 10-річчя возз'єднання українських земель.

Де змальовується мальовничу панорама Карпат із 4-х контрастових картин (романтично гірський пейзаж, скорботний спомин, звитяжний герць плотогонів із бурхливою річкою, та запальний гуцульський танок) проймає тріумфальна заклична емблема-лейтобраз, що динамізує і об'єднує композицію. Рапсодія належала до репертуару творів, що свого часу презентували українську музику. Під час прослуховування «Гуцульської рапсодії» у виконанні Петра Тереплюка, я зрозуміла, що вона цілісно передасть всю атмосферу Карпат, та дух і красу гуцульського життя через її мелодію.



Майборода Георгій Іларіонович



Петро Тереплюк

Характеристика дійових осіб

Опришки – походить від лат. *opressor* – знищувач, порушник. Опришками ставали здебільшого селяни, які бралися за зброю, щоб позбутися визиску чужинців. Застосовуючи тактику партизанської війни. Зазвичай загін Довбуша складався з десятикапівтора хлопців. Головною зброєю була бартка, без якої гуцул у гори не йде. Власне, саме сокира робить українське опришківство унікальним зпоміж інших повстанських рухів, де переважали лук зі стрілами, шаблі та ножі або вогнепальна зброя. Опришки діяли випробуваною партизанською тактикою – вночі долаючи великі відстані, а вдень відсипаючись у безлюдних місцях. І атакували там, де їх ніхто не чекав. Однією з найуспішніших операцій було взяття укріпленого Богородчанського замку, в якому зберігалися великі цінності.

Збиралася ватага навесні, коли ліс уже добре розпускався і в ньому можна було ховатися. А на зиму всі розходилися. Як правило, йшли на дальші села і наймалися до господарів, вдаючи із себе звичайних селян. Ніхто нікому не казав куди йде, аби на випадок провалу під муками цього не вивідали у побратимів. До речі, Довбуш навіть ночував завжди окремо від ватаги. Така обережність не раз рятувала його, коли загін потрапляв у засідку.



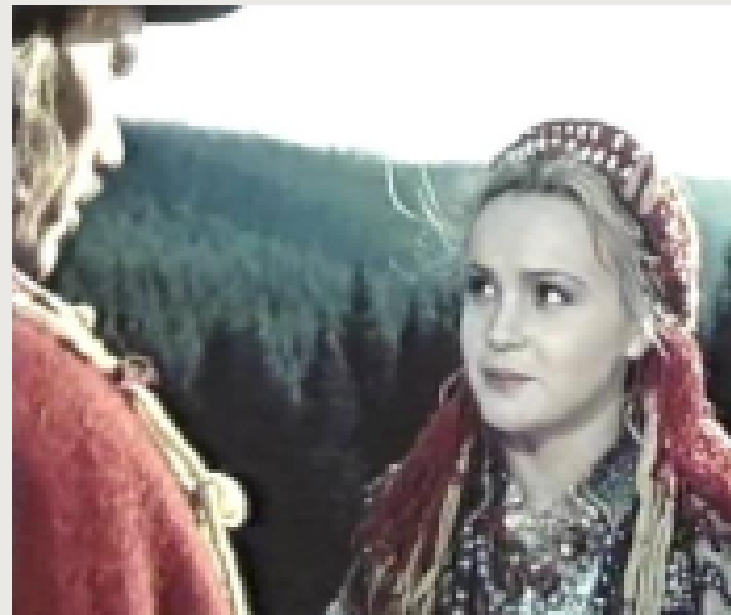
Олекса Довбуш – ватажок руху опришків. Він був

надзвичайно вродливим, мав чорне волосся та густі чорні вуса. А погляд його такий пронизливий що як гляне «то в п'ятах тобі постигло і дощем стрясло б тобою».

Благородний та чесний справжній захисник простих людей.

Добрий і справедливий до простих селян і побратимів але суворий і грізний до ворогів. Він жив крилатою мрією про вільну землю адже з молодих років його натура, пригнічена тягарем важкого життя і нещастя, що випала на його родину та землю. Він спрямовує свої сили та навички на виконання благородної місії. Палко закоханий в Марічку та за обставин життя змушений таємно зустрічатися з нею. Який через це і в подальшому дуже сильно постраждає.

Марічка – гуцулочка по крові, тендітна та дуже красива дівчина, яка до нестями закохана в Олексу Довбуша. Вона дуже хоробра, відважна, та вірна. Батьки примусово віддали заміж за багатого гуцула Дзвінчука. Та це не завадило коханню дівчини, тому вона таємно від усіх зустрічається зі своїм любим Олексою.





Дзвінчук – невисокий і менше привабливий ніж Довбуш, багатий та жадібний. Чоловік Марічки хвалькуватий та гострий на язик але слабкий духом. Зрадливо вбиває Олексу Довбуша через ревності до дружини Марічки яку насильно одружили на ньому.

Опис костюму:

Костюм Марічки – традиційний гуцульський костюм : на голову «чільце» з тоненьких орнаментованих латунних пластинок, які спадали на очі. Вишита довга сорочка, кептар (кожушок), на шию гердан. Дві запаски (плахта), попружка (пояс, крайка), рисовані чоботи.



Костюм Олекси Довбуша – тунікоподібна вишита сорочка, шкіряний пояс, покрениці – штани з білого волокна, кептар – (овчина безрукавка). На голову брилі-кресані оздоблені квітами з півнячим пір'ям. На ноги «онучі» та шкіряне взуття «постоли». В руках бартка (сокира). Шкіряна прикрашена тисненнями та мідними бляшками «тобівка» (торбинка).

Костюм опришків – включає білу вишиту сорочку, кептар, червоні штани, шкіряний пояс, крисаня (баршівка, капелюх), бартка, онучі і шкіряне взуття «постоли». Через плече тобівка.



Дякую за увагу !!!